

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden toimeksiantosuhteisen perhehoidon toimintaohje

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue 2024

Palvelujen järjestäminen -lautakunta 5.6.2024 § 67

Sisällys

Keskeiset käsitteet	4
1 Johdanto	6
1.1 Palveluun olennaisesti vaikuttavat lait ja säännöt	6
2 Perhehoidon organisointi	7
2.1 Perhehoidon ohjausryhmä	7
2.2 Perhehoidon työryhmä	7
2.3 Perhehoidon vastuutyöntekijät	7
2.4 Perhehoitajan ja perhekodin tietojen arkistointi	8
2.5 Asiakkaan asioista vastaava omatyöntekijä	9
3 Perhehoidon järjestäminen	9
3.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	9
3.2 Toimeksiantosuhteinen perhehoito	9
3.3 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perhehoidon järjestäjänä	10
3.4 Perhehoidon muodot	10
4 Perhehoidon myöntäminen	12
4.1 Perhehoidon hoitoisuusluokat	13
5 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	15
5.1 Perhehoitaja	15
5.2 Perhehoitajien rekrytointi	16
5.3 Ennakkovalmennus	16
5.4 Perhehoitajan valmiudet	16
5.5 Esteet perhehoitajaksi ryhtymiseen	17
5.6 Perhekoti	17
5.7 Perhekodissa hoidettavien määrä	18
6 Toimeksiantosopimus	19
6.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	20
7 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	20
7.1 Hoitopalkkio	21
7.2 Kulukorvaus	22
7.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	23
7.4 Käynnistämiskorvaus	24
7.5 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoitajan vapaan ajalta	24
7.6 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoitajan sairastuessa	26

7.7 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon keskeytyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä	26
7.8 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä	27
8 Perhehoitajan asema, oikeudet ja osallisuus	28
8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	28
8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	28
8.3 Ilmoitusvelvollisuus	29
8.4 Oikeus vapaaseen	30
8.5 Eläketurva	31
8.6 Perhehoitajan vakuutusturva	31
8.7 Työttömyysturva	32
9 Perhehoitajan tuki	32
9.1 Vastuutyöntekijän nimeäminen ja yhteistyöstä sopiminen	32
9.2 Yhteistyö perhehoidossa	32
9.3 Perhehoitajan valmennus	33
9.4 Täydennyskoulutus	33
9.5 Perhehoitajien työnohjaus	34
9.6 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki	34
9.7 Mentoritoiminta	34
9.8 Tuettut lomat perhehoidon perheille	34
9.9 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus	35
9.10 Harkinnanvarainen asiointiapu	35
10 Perhehoidon ohjaus- ja valvonta	36
10.1 Ohjaus ja valvonta ennen perhehoidon alkamista	37
10.2 Ohjaus ja suunnitelmallinen valvonta perhehoidon aikana	38
10.3 Reaktiivinen eli epäkohtaan puuttuva valvonta	38
11 Perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä oikeudet ja osallisuus	39
11.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma tai asiakassuunnitelma	40
11.2 Perhehoidossa olevan henkilön vakuutukset	40
11.3 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat	40
11.4 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	41
11.5 Lääkehoito perhehoidossa	41
11.6 Kriisi- ja väkivaltatilanteet	42
11.7 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa	42
12 Perhehoidon päättyminen	43
12.1 Perhehoitaja lopettaa toiminnan	43

12.2 Perhehoidossa olevan henkilön tarpeiden muuttuessa tai asiakkaan soveltumattomuuden vuoksi.....	44
12.3 Perhehoitajan siirtyminen eläkkeelle	44
12.4 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen.....	44
12.5 Perhehoitosuhteen purkaminen.....	44
13 Perhehoidon asiakasmaksut.....	45
13.1 Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu	45
13.2 Lyhytaikaisen, osavuorokautisen ja tuntiperusteisen perhehoidon asiakasmaksu.....	45
Lähteet.....	46
Liitteet.....	47

Keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoito on kodinomainen tapa järjestää asiakkaan asuminen, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva ikäihminen katsotaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Perhekoti on yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Se on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata asiakkaan tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Hyvinvointialue vastaa omalla alueella ja järjestämisvastuullaan olevasta ammatillisen perhehoidon valvonnasta. Lisäksi valvonnasta vastaa valvontaviranomaiset.

Perhehoidon asiakasmaksu on hyvinvointialueen muihin palveluihin verrattavissa oleva lyhytaikaisen, osavuorokautisen tai pitkäaikaishoidon maksu.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan hyvinvointialueen välinen sopimus, jossa tulee sopia palkkiosta, käynnistämiskorvauksesta, kulukorvauksesta, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä hyvinvointialueen ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Perhehoitajan hoitopalkkio on rahana suoritettava korvaus perhehoitajan antamasta hoivasta ja huolenpidosta. Hoitopalkkion suuruus määräytyy asiakkaan hoidon tarpeen ja perhehoidon keston mukaisesti.

Perhehoitajalle maksettava kulukorvaus on rahana suoritettava korvaus asiakkaan ravinnosta, asumisesta ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot.

Sijoittavan hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Perhekodin sijaintihyvinvointialueen tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa *omaisen tai muun hoidettavalle läheisen* henkilön avulla.

Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

Hoito- ja palvelusuunnitelma/ asiakassuunnitelma on yhdessä asiakkaan, hänen läheisten, perhehoitajan, perhehoidosta vastaavan työntekijän sekä tarvittaessa muiden toimijoiden kanssa yhdessä laadittu asiakirja. Suunnitelmassa määritellään asiakkaan tarpeet ja toiveet sekä miten niihin vastataan. Suunnitelmaa arvioidaan ja tarkistetaan säännöllisesti.

1 Johdanto

Perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten vammaisten ja ikääntyneiden toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa toteutetaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. Toimintaohje sisältää tietoa perhehoidon käytännöistä, menettelytavoista ja mm. tuen muodoista, joten se palvelee molempia perhehoidon sopijaosapuolia. Toimintaohje lisää perhehoidon suunnitelmallisuutta ja ennakoitavuutta sekä luo perhehoidon järjestämiselle yhtenäisen linjan hyvinvointialueella.

Tavoitteena on luoda onnistuneelle perhehoidolle riittävät toimintaedellytykset, antaa mahdollisuudet huomioida asiakkaiden ja heidän perheidensä yksilölliset tarpeet joustavasti sekä lisätä perhehoidon suunnitelmallisuutta ja ennakoitavuutta. Hyvinvointialueen tehtävä on etsiä lapselle, nuorelle, aikuiselle tai ikääntyneelle hänen tarpeisiinsa parhaiten vastaava perhe sekä valvoa, että perhehoito onnistuu.

1.1 Palveluun olennaisesti vaikuttavat lait ja säännöt

- Hallintolaki (434/2003)
- Henkilötietolaki (523/1999)
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Laki (519/1977) ja asetus (988/1977) kehitysvammaisten erityishuollosta
- Vammaispalvelulaki (675/2023)
- Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012),
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (267/2015)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Lastensuojelulaki (417/2007).
- Pelastuslaki (79/2011)
- Perhehoitolaki (263/2015)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/ 2014)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille
- Valvira: Valvontaohjelmat
- (Vammaispalvelulaki (675/2023))

- STM:n julkaisu 2017:6 Laatusuositus hyvän ikääntymisen ja palvelujen parantamiseksi
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 : Tavoitteena ikäystävällinen Suomi
- STM:n Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen 2021/6

2 Perhehoidon organisointi

2.1 Perhehoidon ohjausryhmä

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden yhtenäisen perhehoidon toteuttamiseksi, lisäämiseksi ja kehittämiseksi, hyvinvointialue on nimennyt ohjausryhmän. Ohjausryhmään kuuluu ikääntyneiden vastuualuejohtaja, lapsi- ja perhepalveluiden vastuualuejohtaja, vammaispalveluiden tulosyksikköpäällikkö, kotona asumista tukevien palveluiden tulosyksikköpäällikkö sekä ikääntyneiden asumispalveluiden tulosyksikköpäällikkö. Työryhmän tehtäviin kuuluu perhehoidon osalta:

- Vuosittain tehdä esitys perhehoidon toimintaohjeen päivittämisestä, perhehoitajien hoitopalkkioiden ja kulukorvausten tarkistuksesta.
- Seurata ja arvioida perhehoidon toteutumista yhteistyössä eri tahojen kanssa.
- Hyväksyä ikääntyneiden ja vammaisten perhehoidon omavalvontasuunnitelman vuosittain.

2.2 Perhehoidon työryhmä

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden yhtenäisen perhehoidon toteuttamiseksi, lisäämiseksi ja kehittämiseksi, hyvinvointialueella toimii työryhmä. Työryhmään kuuluu mm. perhehoidon vastuutyöntekijät, perhehoitoa myöntäviä viranhaltijoita sekä perhehoidon palveluvastaavia. Työryhmän tehtäviin kuuluu:

- Esittää ohjausryhmälle muutoksia vuosittain toimintaohjeen päivittämiseksi.
- Päättää järjestettävistä ennakkovalmennuksista.
- Ideoida ja päättää perhehoitajien koulutuksista ja yhteistapaamisista.
- Päivittää perhehoidon yhteiskäytössä olevat lomakkeet ja perhehoidon internetsivut, sekä tiedottaa yhteisesti.
- Päivittää ikääntyneiden ja vammaisten perhehoidon omavalvontasuunnitelma
- Tekee yhteistyötä perhehoitajien, perhehoidossa olevien ja muiden perhehoitoon liittyvien toimijoiden kanssa perhehoidon kehittämiseksi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella.

2.3 Perhehoidon vastuutyöntekijät

Hyvinvointialueella on nimettynä perhehoidon vastuutyöntekijät, jotka tekevät yhteistyötä palvelu- ja asiakasohjaajien/omatyöntekijöiden, valvonnan ja laadun sekä laskutuksesta ja perhehoidon palkkioiden maksuista vastaavien henkilöiden kanssa. Perhehoidon

vastuutyöntekijöiksi on nimetty kaksi vammaispalveluista ja yksi ikääntyneiden palveluista. Perhehoidon vastuutyöntekijä koordinoi perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta, tukea sekä perhehoidon ohjausta ja valvontaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Heidän tehtäviinsä kuuluu:

- Toimia yhteistyökumppanina perhehoidossa olevan asiakkaan palvelutarpeen määrittelyssä ja arvioinnissa muutostilanteissa yhteistyössä asiakkaan omatyöntekijän kanssa.
- Valmistelee toimeksiantosopimukset yhteistyössä perhehoitajan ja asiakkaan omatyöntekijän kanssa.
- Huolehtii perhehoitajien palkkionmaksuun liittyvistä tehtävistä.
- Ohjaa ja valvoo perhehoitoa ja ylläpitää tietoja hyvinvointialueen perhehoitajista yhteistyössä laadun ja valvonnan yksikön kanssa.
- Järjestää perhehoitajien yhteistapaamiset ja koulutukset.
- Osallistuu perhehoidon edustajana työryhmien kokouksiin.
- Tekee verkostotyötä Suomen alueellisten perhehoidon oman alansa kehittäjien ja Perhehoitoliiton kanssa.
- Antaa neuvontaa ohjausta ja tietoa perhehoidosta kiinnostuneille.
- Vastaa perhehoidon valmennuksesta.
- Huolehtii hyvinvointialueen perhehoitajien tukipalveluiden järjestämisestä.
- Toimii perhehoitajien yhteyshenkilönä.

2.4 Perhehoitajan ja perhekodin tietojen arkistointi

Hyvinvointialue ylläpitää perhehoitajia ja perhekoteja koskevia tietoja rekisteriselosteen mukaisesti. Perhehoitoa koskevat asiakirjat arkistoidaan asianmukaisesti ja hyvinvointialue tallentaa perhehoitajasta ja perhekodista seuraavat tiedot:

- Nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, sähköpostiosoite sekä mahdollinen perhekodin verkkosivujen osoite.
- Kotona asuvat perheenjäsenet (nimi, henkilötunnus, perheenjäsenen tyyppi: puoliso/avopuoliso, lapsi, kotona asuva aikuinen ja onko osallinen perhehoidon toteuttamiseen).
- Perhekodin tiedot, mikäli hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa
- Perheen terveydentila ja työkyky, päihteiden käyttö
- Yleistä tietoa perheestä/perhekodista esim. sovittu hoidettavien enimmäismäärä, eläimiä, esteetön jne.
- Palvelujen saatavuus
- Perhehoidossa olevat asiakkaat
- Tiedot ennakkovalmennuksesta: missä, ajankohta, valmentajat.
- Puhelinkeskustelut, sähköpostinvaihdot ja kotikäynnit (sisältäen valvonta-, Ohjaus- ja neuvontakäynnit), jotka koskevat perhehoitajaa tai perhekotia

Toimeksiantosopimukset, palkkionmaksuilmoitukset ja valvonnan pöytäkirjat arkistoidaan sovitusti.

2.5 Asiakkaan asioista vastaava omatyöntekijä

Perhehoitoon sijoitetun asiakkaan omatyöntekijänä on asiakkaan asioista vastaava vammaispalveluiden tai ikääntyneiden palveluiden työntekijä. Hänen tehtäviinsä kuuluu:

- Perehtyä asiakkaan tilanteeseen ja tarjota konkreettista tukea etuuksien ja palveluiden saamiseksi.
- Huolehtia asiakkaan hoivan ja huolenpidon oikeellisuudesta ja tarpeellisuudesta.
- Kiinnittää huomioita yhdessä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa perhekodin turvallisuuteen.
- Arvioida asiakkaan perhehoidon tarvetta.
- Valmistella toimeksiantosopimus, sekä tukea, ohjata ja valvoa perhehoitoa yhdessä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.
- Päättää hoitopalkkiosta asiakassuunnitelman ja toimeksiantosopimuksen päivittämisen yhteydessä, joka tulee tehdä vähintään kerran vuodessa.

3 Perhehoidon järjestäminen

3.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

Perhehoitolaki 1§

Lasten ja nuorten perhehoidon tavoitteena on tukea kehitystä ja hyvinvointia sekä vanhempien jaksamista. Aikuisten ja ikääntyneiden perhehoidossa, edellisten lisäksi, on tärkeää yhteisöllisen asumisen järjestäminen sekä osallisuuden ja toimintakyvyn tukeminen ja ylläpitäminen.

3.2 Toimeksiantosuhteinen perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Hyvinvointialue tekee toimeksiantosopimuksen perhehoitajan kanssa tai sopimuksen perhehoidon järjestämisestä yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoitolaki 3§

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Hyvinvointialue tekee päätöksen siitä, miten se järjestää perhehoidon ja vastaa perhehoidon valvonnasta. Perhehoidon järjestämistä varten hyvinvointialueella tulee olla perhehoidon toimintaohje. Perhehoidon toimintaohje soveltaa perhehoitolakia käytäntöön. Se on hallinnollinen päätös siitä, kuinka hyvinvointialue järjestää toimeksiantosuhteisen perhehoidon. Toimintaohje yhdenmukaistaa toimintakäytäntöjä, lisää suunnitelmallisuutta ja ennakoitavuutta sekä turvaa

perhehoidon jatkuvuutta. Toimintaohje turvaa perhehoitajan ja työntekijän yhteisen tiedonsaannin.

Toimeksiantosuhteinen perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä hän ole yrittäjä, mutta hän voi toimia toiminimellä.

3.3 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perhehoidon järjestäjänä

Hyvinvointialueen oikeudet:

- Tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös henkilön perhehoitopaikasta.
- Saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Hyvinvointialueen velvollisuudet:

- Antaa perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoivan ja huolenpidon, toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot
- Järjestää perhehoidon tuki ja koulutus (ennakkovalmennus ja täydennyskoulutus)
- Nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- Järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- Arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- Tehdä yhteistyötä perhehoitajan kanssa
- Valvoa perhehoitoa

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue vastaa perhehoidon järjestämisestä asiakkailleen. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa hyvinvointialue hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa.

Perhehoitoon sijoittaminen perustuu viranohaltijan arviointiin siitä, voidaanko henkilön hoito ja huolenpito järjestää perhehoidossa. Asiakkaalle valitaan hänen tarpeitaan vastaava perhehoitoperhe tai perhehoitaja. Asiakkaan asioista vastaava viranhaltija tekee tarvittavat viranomaispäätökset ja päivittää asiakas- tai palvelusuunnitelman. Perhekotiin sijoittava hyvinvointialue vastaa sijoitettavan henkilön tarvitsemien muiden palvelujen järjestämisestä.

Perhehoitaja ja hyvinvointialue solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista sekä perhehoitajan muusta tuesta. Perhehoidon vastuutyöntekijän ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun asiakas- tai palvelusuunnitelmaan.

3.4 Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

3.4.1 Pitkäaikainen perhehoito

Tarjoaa hoivan, huolenpidon ja asumisen heille, jotka eivät enää tukitoimien avulla selviydy omassa kodissaan tai ovat siellä turvattomia. Pitkäaikainen perhehoito takaa läsnäolon yöaikaan, mikä luo hoidettavalle turvallisuutta. Pitkäaikainen perhehoito voi olla jatkuvaa toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa tai tilapäistä määräajan kestävää perhehoitoa. Pitkäaikainen perhehoito on kestoltaan yli 30 vuorokautta. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoidon ja hoivan perhehoitajan tai hoidettavan kodissa.

3.4.2 Lyhytaikainen perhehoito

Voi olla lyhytaikaista määräaikaista tai säännöllistä tilapäishoitoa. Se voi olla äkilliseen tarpeeseen perustuvaa hoitoa tai intervallityyppistä tilapäishoitoa. Lyhytaikainen perhehoito voi olla esim. yksi vaihtoehto omaishoitajien vapaiden järjestämiseksi, omaishoitajan sairastuessa sijaishoitopaikkana, sairaalasta kotiutuvien jatkohoitopaikkana tai lyhytaikaishoitona.

Lyhytaikainen perhehoito on kestoltaan yli 10 tuntia päiväsaikaan tai yli 12 tuntia yöaikaan ja enintään 30 vuorokautta yhtäjaksoisesti. Jos lyhytaikainen perhehoito jatkuu vastoin suunnitelmaa yli 30 vuorokautta, muuttuu hoito jatkuvaksi tai tilapäiseksi pitkäaikaiseksi, josta tehdään uusi sopimus.

3.4.3 Osavuorokautinen perhehoito

On osan vuorokaudesta kestävää päivä- tai yöhoitoa. Sitä voidaan toteuttaa lyhytaikaisena tai pitkäaikaisena hoitona. Lyhytaikainen osavuorokautinen perhehoito on kestoltaan enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja enintään 14 kertaa kuukaudessa. Pitkäaikainen osavuorokautinen perhehoito on enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja yli 14 kertaa kuukaudessa.

Jos osavuorokautinen perhehoito jatkuu vastoin suunnitelmaa yli 10 tuntia päiväsaikaan tai yli 12 tuntia yöaikaan, muuttuu hoito tilapäiseksi lyhytaikaiseksi perhehoidoksi, josta tehdään uusi sopimus. Osavuorokautinen perhehoito voi olla myös tuntiperusteista, jos perhehoito on kestoltaan enintään 3 tuntia kerta.

3.4.4 Perhehoito asiakkaan kodissa

Mahdollistaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan tilanteissa, joissa henkilö ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Tällöin perhehoito on pääsääntöisesti lyhytaikaista, osavuorokautista tai tuntiperusteista.

3.4.5 Perhehoitajan sijaistaminen

On lyhytaikaista, osavuorokautista tai tuntiperusteista perhehoitoa, jossa sijaishoitaja (kiertävä perhehoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa asiakkaan hoivasta ja huolenpidosta.

4 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Vammaispalveluissa tai ikääntyneiden palveluissa huomioidaan asiakkaan osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole vielä ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa. Perhehoitoa voidaan myöntää, jos henkilöllä on kognitiiviseen, psyykkiseen ja/tai sosiaaliseen toimintakykyyn liittyviä vaikeuksia, jotka tuottavat haittaa hänen arjessa selviytymiseen.

Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja ikääntyneiden tai vammaispalvelun omatyöntekijän kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon. Perhehoidon vastuutyöntekijä arvioi asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito käynnistyy pääasillisesti aina tutustumisjaksolla tai -käynnillä.

Asiakkaan on mahdollista saada pitkäaikaista perhehoitoa:

- Hän ei pärjää kotona.
- Hän kokee turvattomuutta, ahdistuneisuutta, masennusta, yksinäisyyttä kotiin annettavista palveluista huolimatta.
- Hän tarvitsee toisen henkilön ohjausta, tukea tai läsnäoloa arjessa selviytymiseen enemmän kuin kotiin annettavilla palveluilla voidaan tai on tarkoituksenmukaista häntä tukea.
- Perhehoito tukee hänen läheistensä jaksamista.

Asiakkaan on mahdollista saada lyhytaikaista tai osavuorokautista perhehoitoa

- Tukemaan kotona asumista.
- Omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi tai tukemaan läheisten jaksamista.
- Omaishoitajan jaksamisen tueksi tai esim. Omaishoitajan sairastuessa tai omaishoitosuhteen päättyessä.
- Kuntouttavana jaksana esim. sairaalahoidon jälkeen. Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan, kun se vastaa parhaiten asiakkaan tarpeita sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

Perhehoito ei sovellu pääsääntöisesti henkilölle, joka

- Tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa.
- Valvoo öisin ja häiritsee muita tai tarvitsee jatkuvasti säännöllisesti apua öiseen aikaan.
- On aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata.
- Pyrkii määrätietoisesti pois minkä johdosta valvonta ja turvallisuus vaarantuvat.
- Ei halua vastaanottaa perhehoitoa.
- Ei sitoudu yhteistyöhön tai hänen omaisensa eivät sitoudu yhteistyöhön.

4.1 Perhehoidon hoitoisuusluokat

Perhehoidon hoitopalkkio perustuu hoitoisuusluokkaan. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna erilaisia toimintakykyä kuvaavia mittareita.

Perhehoidossa oleva asiakas on ikääntynyt tai kehitysvammainen, vammainen tai muu palvelusta hyötyvä henkilö, jonka perushoitoa, kasvatusta, ohjausta ja huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyödyntäen.

4.1.1 Hoitoisuusluokka 1: Säännöllinen hoivan ja huolenpidon tarve

Asiakas tarvitsee säännöllistä ohjausta, hoivaa ja tukea päivittäisissä toiminnoissa tai asiakas tarvitsee vaativaa valvontaa lähes kaiken aikaa, painottuen joko päiväaikaan tai yöhön tai muulla lailla osavuorokautisesti. Tällaisessa tapauksessa hoidettava henkilö voi suoriutua itsenäisesti jokapäiväisistä henkilökohtaisista toiminnoista ja kotiaskareista, mutta vaatii jatkuvaa valvontaa esimerkiksi haastavan käyttäytymisen, itsetuhoisuuden tai orientaatio-ongelmien vuoksi. Usein tilanteisiin liittyy myös muistuttelua ja ohjailua päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa.

4.1.2 Hoitoisuusluokka 2: Lähes jatkuva hoidon ja huolenpidon tarve

Asiakas tarvitsee lähes jatkuvaa ohjausta, hoivaa ja tukea päivittäisissä toiminnoissa ja asiakas tarvitsee apua myös öisin, mutta ei välttämättä joka yö. Tai asiakas tarvitsee vaativaa valvontaa lähes kaiken aikaa, painottuen joko päiväaikaan tai yöhön tai muulla lailla osavuorokautisesti. Tällaisessa tapauksessa hoidettava henkilö voi suoriutua itsenäisesti jokapäiväisistä henkilökohtaisista toiminnoista ja kotiaskareista, mutta vaatii jatkuvaa valvontaa esimerkiksi haastavan käyttäytymisen, itsetuhoisuuden tai orientaatio-ongelmien vuoksi. Usein tilanteisiin liittyy myös muistuttelua ja ohjailua päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa.

4.1.3 Hoitoisuusluokka 3: Jatkuva hoidon ja huolenpidon tarve

Asiakas tarvitsee jatkuvaa ohjausta, hoivaa ja tukea lähes kaikissa tai kaikissa henkilökohtaisissa toiminnoissa, ja/tai auttaa täysin liikkumisessa tai hoitaa vuoteeseen. Asiakas tarvitsee valvontaa lähes kaiken aikaa ympärivuorokautisesti. Näissä tilanteissa perhehoitaja toimii pääsääntöisesti vain tämän asiakkaan perhehoitajana.

4.1.4 Toimintakykymittareiden hyödyntäminen lasten ja nuorten hoitoisuuden arvioinnissa

Lasten ja nuorten perhehoidon arvioinnissa huomioidaan aina lapsen ikätasosta poikkeava päivittäinen huolenpido ja/tai valvonnan tarve. Perhehoitoa myönnettäessä hyödynnetään lasten ja nuorten hoitoisuusarvioinnin lomaketta.

Mittari	Arvot	Selite ja asteikko	Sisältö
Lasten ja nuorten hoitoisuusarvioinnin lomake	I hoitoisuusluokka 16–30	Lasten ja nuorten hoitoisuuden arviointia	<ul style="list-style-type: none"> päivittäiset toiminnot liikkuminen yöllinen hoidon tarve päivähoito valvonnan tarve kognitiiviset taidot sosiaaliset ja kommunikointi fyysinen terveys lääkitys ym. muuttujat
	II hoitoisuusluokka 31–45		
	III hoitoisuusluokka arvioidaan tapauskohtaisesti		

4.1.5 Toimintakykymittareiden hyödyntäminen aikuisten hoitoisuuden arvioinnissa

Asiakkaan palveluntarve arvioidaan aina kokonaisarvioinnin perusteella. Aikuisten perhehoitoa myönnettäessä suuntaa antavina toimintakykymittareiden arvoina pidetään alla mainittuja:

Mittari	Arvot	Selite ja asteikko	Sisältö
MAPLe_5	I hoitoisuusluokka 2–3	Kuvaa asiakkaan hoidon ja palvelun tarvetta asteikolla 1–5 (vähäinen palveluntarve – erittäin suuri palveluntarve)	<ul style="list-style-type: none"> päivittäiset toiminnot kognitiiviset toiminnot käyttäytymiseen liittyvät oireet kotiympäristön olosuhteiden arviointi lääkitys ym. muuttujat
	II hoitoisuusluokka 3–4		
	III hoitoisuusluokka 4–5		
ADL_H JA/TAI IADL	I hoitoisuusluokka ADL_H \geq 3 ja/tai IADL \geq 17	Kuvaa asiakkaan arki-suoriutumista päivittäisissä toiminnoissa asteikolla 0–6 (itsenäinen – täysin autettava)	<ul style="list-style-type: none"> liikkuminen kotona ruokailu wc:n käyttö henkilökohtainen hygienia
	II hoitoisuusluokka ADL_H \geq 4 ja IADL \geq 19		
	III hoitoisuusluokka ADL_H \geq 5 ja IADL \geq 19		
CPS	I hoitoisuusluokka \geq 3	Kuvaa asiakkaan kognitiivista kykyä asteikolla 0–6 (ei häiriötä – erittäin vaikea häiriö)	<ul style="list-style-type: none"> lähimuisti ymmärretyksi tuleminen päätöksentekokyky
	II hoitoisuusluokka \geq 4		
	III hoitoisuusluokka \geq 5		

DRS	I hoitoisuusluokka vähintään 3 eli masennus epäily	Kuvaa asiakkaan psyykkistä hyvinvointia asteikolla 0–14 (ei masennusoireita - erittäin masentunut)	<ul style="list-style-type: none"> • Surullinen, tuskaisen oloinen tai huolestuneita kasvon ilmeitä, itkuisuus, kyynelehtiminen • ilmaisee asioita kielteisesti • toistuvaa ahdistunutta valitusta tai terveydentilaan liittymättömät huolenaiheet epärealistisiksi • tulkittavat pelonilmaisut • toistuvat terveyteen liittyvät valitukset • jatkuva kiukku itseä tai muita kohtaan
	II hoitoisuusluokka ≥ 5		
	III hoitoisuusluokka arvioidaan tapauskohtaisesti		
MMSE	I hoitoisuusluokka 24–17	Kuvaa iäkkään henkilön kognitiivista toimintakykyä asteikolla 0–30	<ul style="list-style-type: none"> • Älykkyysoiminnot • Lyhytkestoinen muisti • Mieleen palautuminen
	II hoitoisuusluokka 0–17		
	III hoitoisuusluokka arvioidaan tapauskohtaisesti		

5 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

5.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa.

Ennen 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.

Ammatillisessa perhehoidossa edellytetään 1 momentissa säädetyn lisäksi olevan vähintään kaksi perhehoitajaa, joista ainakin yhdellä perhehoidon hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvista on tehtävään soveltuva koulutus ja riittävä kokemus hoito- tai kasvatustehtävistä.

Perhehoitolaki 6§

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä myöskään yksityinen palveluntuottaja. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue hyväksyy henkilön soveltuvuuden ja valmiudet perhehoitajaksi sekä perhekodin. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisestä lisää luvussa 10, Perhehoidon ohjaus ja valvonta.

5.2 Perhehoitajien rekrytointi

Perhehoitajien rekrytointi toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen viestinnän yksikön kanssa. Jatkuva haku on käynnissä Itä-Uudenmaan sivuilla. Tavoitteena on rekrytoida uusia perhehoitajia perhehoidon valmennuksiin kerran vuodessa. Valmennuksia voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa.

5.3 Ennakovalmennus

Perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava ennakovalmennus ennen tehtävään ryhtymistä koulutuksestaan tai työkokemuksestaan riippumatta. Ennakovalmennuksen järjestämisestä vastaa perhehoitoa järjestävä hyvinvointialue.

Perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteena on:

- Taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- Antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- Taata perhehoidossa oleville henkilöille hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevista asioista perhehoidossa olevan henkilön läheisten, hyvinvointialueen ja muiden tahojen kanssa

Ennakovalmennus on riittävän pitkä ja prosessinomainen ja se sisältää perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskevia osuuksia. Lisäksi valmennus sisältää osallistujan valmiuksien arvioinnin sekä kouluttajien ja osallistujan yhteinen kirjallisen arvioinnin osallistujan valmiuksista. Valmennettavalle ennakovalmennus on oleellinen osa perhehoitajan tehtävään valmentautumista.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella koulutetaan perhehoitajia Perhehoitoliiton koulutus ohjelman mukaisesti.

5.4 Perhehoitajan valmiudet

Onnistunut perhehoitosijoitus edellyttää perhehoitajalta monia tietoja, taitoja ja ominaisuuksia, joita kutsutaan valmiuksiksi.

Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- Pitää huolta perhehoidossa olevan henkilön hyvinvoinnista.
- Auttaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä
- Tukea hyvän elämän toteutumista.
- Tukea henkilön yksilöllisiä tarpeita ja itsemääräämisoikeuden toteutumista.
- Mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa.
- Tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön asioissa.
- Sitoutua perhehoitajan tehtävään.

5.5 Esteet perhehoitajaksi ryhtymiseen

Mahdollisia esteitä perhehoitajaksi ryhtymiseen voivat olla

- Pitkäaikainen/toistuva/akuutti lastensuojelun asiakkuus perheessä
- Pitkäaikainen/toistuva/akuutti sosiaalihuollon asiakkuus
- Pitkäaikainen/toistuva/akuutti päihde- tai mielenterveysongelma
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Vakava sairaus perheessä
- Rikollinen elämäntapa
- Hylkäävä arvio ennakkovalmennuksessa

5.6 Perhekoti

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.

Perhehoitolaki 5§

Perhekoti on hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arvioitaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys, turvallisuus ja viihtyvyys. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin.

Kodin hyväksymisessä perhekodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhekodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva
- tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan perhehoidossa olevien henkilöiden tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva
- perhekodin ympäristö on perhehoidossa olevalle henkilölle sopiva, perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
- perhekodin turvallisuutta koskeissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti

Perhehoitoon tulevalla henkilöllä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen
- mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa

Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja perhekodin perhehoitajat ja rakennuksen omistajat vastaavat omavalvonnan keinoin rakennuksen ja käyttötilojen turvallisuudesta. Perhekodin paloturvallisuuden haasteena on, että hoidettavien toimintakyky on usein siinä määrin alentunut, että heidän kykynsä onnettomuustilanteessa ei riitä omatoimiseen pelastautumiseen. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.

Perhehoitaja vastaa perhekodin turvallisuudesta myös poikkeusolojen aikana ja hän on velvollinen tekemään paloviranomaisten ja perhehoidon vastuutyöntekijöiden esittämät mahdolliset turvallisuuteen liittyvät korjaustoimenpiteet välittömästi.

Perhehoidon paloturvallisuus koostuu kodin rakenteellisesta paloturvallisuudesta ja paloteknisistä laitteista sekä paloturvallisuuskoulutuksesta ja -ohjeistuksesta. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on laatinut erillisen ohjeen perhekodin paloturvallisuudesta (Liite 1).

Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyessä perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa (2011) ja asetuksessa palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (2009) säädetään muun muassa palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille erityisiä turvallisuusvaatimuksia pelastuslain perusteella.

5.7 Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (29.6.2016/510)

Perhehoitolaki 7§

Sijoittava hyvinvointialue arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan muilta hyvinvointialueilta sijoitettavien lukumäärän, silloin kun hän hoitaa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asiakkaita.

6 Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;*
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;*
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;*
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;*
- 6 a) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;*
- 6) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;*
- 7) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;*
- 8) tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista;*
- 9) yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken.*

Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta.

Tässä laissa tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tehnyt ei ole työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen.

Perhehoitolaki 10§

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen tai perhehoitojaksojen aloittamista.

Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja/t ja hyvinvointialueen edustaja. Toimeksiantosopimuksen allekirjoittavat molemmat sijoittajan hyväksymät perheenjäsenet, koska he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien henkilöiden hoivasta ja huolenpidosta. Toimeksiantosopimus

tarkistetaan perhehoitotilanteen muuttuessa ja siinä viitataan päivämäärällä vahvistettuun perhehoidon toimintaohjeeseen, joka on toimeksiantosopimuksen liitteenä. Sopimuksen liitteenä tulee olla myös perhehoidossa olevan henkilön palvelun toteuttamissuunnitelma, asiakassuunnitelma, hoito- ja palvelusuunnitelma tai kuntoutussuunnitelma, johon on kirjattu mm. perhehoidossa olevan henkilön muiden palveluiden järjestäminen, edunvalvonta sekä suunnitelma käyttövaroista huomioiden salassapito säädökset.

6.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitaja ei ole työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen. Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen ja tukeen sovelletaan 15 §:ää ja hänen sosiaaliturvaansa 20 §:ää.

Perhehoitolaki 14§

Perhehoitajaa sijaistavat henkilöt ovat käyneet perhehoitajille tai ns. kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Hyvinvointialueella perhehoidon vastuutyöntekijän on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat tarvittavat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

7 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan jokaisesta hoidettavasta hoitopalkkio. Kulukorvaus maksetaan, kun hoito tapahtuu perhehoitajan kodissa. Hoidettavan kodissa tapahtuvasta perhehoidosta ei makseta erikseen kulukorvausta. Lisäksi perhekotia pitävälle perhehoitajalle voidaan maksaa käynnistämiskorvausta.

Perhehoidon korvaukset tarkistetaan kalenterivuosittain vuoden alusta elinkustannusindeksin mukaisesti. (Perhehoitolaki (263/2015) 16§; Työntekijän eläkelaki (395/2006) 96 §).

Jos perhekodissa on useampi perhehoitaja, palkkiosumma voidaan maksaa heille jaettuna. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja se kartuttaa eläkettä.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toteutuneiden perhehoitajaksojen mukaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Mikäli pitkäaikainen perhehoito alkaa tai päättyy kesken kalenterikuukauden, lasketaan hoitopalkkio ja kulukorvaus tältä osakuukaudelta jakamalla hoitopalkkio ja kulukorvaus kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaan tulo- ja lähtöpäivät oikeuttavat palkkion ja kulukorvauksen maksuun kyseisiltä päiviltä. Esim. lyhytaikaishoito, joka alkaa perjantaina ja päättyy sunnuntaina, oikeuttaa 3 vuorokauden hoitopalkkioon ja kulukorvaukseen. Osavuorokautisessa perhehoidossa hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan hoitajaksoista (hoitajakson pituus) riippumatta siitä ylittyykö vuorokausiraja. Tuntiperusteisessa perhehoidossa hoitopalkkio maksetaan toteutuneiden tuntien mukaisesti jokaisesta alkavasta tunnista.

7.1 Hoitopalkkio

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa vähintään 775,00 euroa. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne.

Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös 1 momentissa säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kun lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa tämän lain mukainen hoitopalkkio, 17 §:n mukainen kulukorvaus ja 18 §:n mukainen käynnistämiskorvaus.

Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Perhehoitolaki 16§

Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä toimintaohjeessa sovittu erikseen.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa/asiakassuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen sekä perhehoidon vaativuuteen ja sitovuuteen. Pitkäaikaisessa ja lyhytaikaisessa perhehoidossa on tämän johdosta kolme hoitoisuusluokkaa, jonka mukaan määräytyy palkkion määrä:

Pitkäaikaisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, joka on kestoltaan yli 30 vuorokautta.

Lyhytaikaisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, joka on kestoltaan enintään 30 vuorokautta.

Lyhytaikaisella osavuorokautisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, joka on kestoltaan 4-10 tuntia päiväsaikaan tai 4-12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja enintään 14 kertaa kuukaudessa.

Pitkäaikaisella osavuorokautisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, joka on kestoltaan 4-10 tuntia päiväsaikaan tai 4-12 tuntia yöaikaan vuorokaudessa ja yli 14 kertaa kuukaudessa.

Tuntiperusteisella perhehoidolla tarkoitetaan perhehoitoa, joka on kestoltaan enintään 3 tuntia yhtäjaksoisesti.

Tutustumiskäynnillä tarkoitetaan asiakkaan ensimmäistä tapaamista joko asiakkaan kotona, hoitolaitoksessa tai perhekodissa. Tutustumiskäynnistä maksetaan perhehoitajalle tuntiperusteisen perhehoidon mukainen korvaus sekä tarvittaessa kilometrikorvaukset, jos tapaaminen on perhekodin ulkopuolella.

7.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus), kuitenkin vähintään 410,66 euroa perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikuukaudessa, jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot sekä ne tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata. Lisäksi kulukorvaus sisältää lastensuojelulain (417/2007) nojalla perhehoitoon sijoitetulle lapselle tai nuorelle hänen omaan käyttöönsä mainitun lain nojalla annettavat käyttövarat.

Kulukorvauksen lisäksi perhehoitajalle maksetaan korvaus sellaisista perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvista terapian ja terveydenhuollon sekä alle 21-vuotiaan lapsen tai nuoren opinnoista aiheutuvista erityisistä kustannuksista, joita muun lainsäädännön nojalla ei korvata.

Edellä 2—4 momentissa tarkoitettujen kustannusten lisäksi voidaan korvata perhehoidossa olevan lomavietosta johtuvat ja erityisten harrastusten tai harrastusvälineiden aiheuttamat ja muut jatkuvaluonteiset tai kertakaikkiset erityiset kustannukset.

Perhehoitolaki 17§

Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilöstä aiheutuvat tavanomaiset, jatkuvaluonteiset menot. Toimeksiantosopimusta tehtäessä on tarkkaan selvitettävä, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten

kustannusten korvaamisella. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Kulukorvausta maksetaan perhehoitajan kotona tapahtuvasta hoidosta. Jos hoito tapahtuu hoidettavan kotona, ei kulukorvausta makseta, koska hoidettava vastaa ko. kuluista.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan henkilön:

- Ravintomenot
- Pesuaineet, wc- ja talouspaperit, suojakäsineet
- Vaipat, haavanhoitotarvikkeet ja maskit toimitetaan hyvinvointialueen hoitotarvikejakeluna ohjeistuksen mukaan
- Asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- Vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset kuten pesu ja pienet korjaukset
- Omalla autolla ajettavat tavanomaiset asiakkaan asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
 - Perhehoitajan tukimuotoihin liittyvät matkakulut korvataan erikseen
 - Toimeksiantosopimuksessa määritellään asiakaskohtaisesti ne matkakulut, jotka korvataan perhehoitajalle erikseen
- Asiakkaan/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
 - Oman puhelimen ja siitä aiheutuvat kulut asiakas maksaa itse
- Kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- Kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti asiakkaan virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan.

Perhehoitaja tarjoaa normaaliin elämiseen liittyvät asiat, mutta perhehoidossa oleva henkilö voi halutessaan ostaa itselleen haluamiaan tarvikkeita, mm. erityisiä pesuaineita, vaatteita tms.

7.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti. Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä korvataan hyvinvointialueen käytännön mukaisesti seuraavasti:

- Perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- Erikseen sovittavat matkat esim. Kuntoutuspalaveriin osallistuminen, työnohjaus, vertaistukitoiminta, muut erikseen sovitut perhehoitajana toimimiseen liittyvät menot
- Matkakorvaukset on haettava kuukausittain palkkion ilmoittamisen yhteydessä

Perhehoidon tapahtuessa hoidettavan kotona hoitajan matkat korvataan lyhimmän reittivaihtoehdon mukaan. Julkisen liikennevälineen käytön osalta matkat korvataan todellisten kustannusten mukaisesti.

Hyvinvointialue ei vakuuta perhehoidossa olevaa henkilöä matkalla sattuneiden tapaturmien varalta.

Asiakkaan terveydenhoitoon liittyviä matkakuluja korvataan Kelasta.

7.4 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista korvaus (käynnistämiskorvaus), jonka suuruus on perhehoidossa olevaa henkilöä kohti enintään 2 916,43 euroa

Perhehoitolaki 18§

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt (luiskat, tukikahvat, korotettu wc-istuin) ja kalustaminen (sänky). Myös perhekodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvalliseksi).

Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön. Tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio ja niistä sovitaan etukäteen hyvinvointialueen perhehoidon vastuuhenkilön ja perhehoitajan kanssa. Viranhaltija päättää käynnistämiskorvauksen määrästä sovittujen hankintojen pohjalta. Perhehoitajan tulee toimittaa kuitit hyvinvointialueelle tehdyistä hankintasuunnitelman mukaisista hankinnoista. Erityisperusteella maksetaan lain sallima enimmäismäärä, tällaisia erityisperusteita ovat mm. suuret kodin muutostyöt tai irtaimistohankinnat. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammapalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus). Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus kalustaa itse oma huoneensa omilla huonekaluillaan. Käynnistämiskorvauksia ei pääsääntöisesti korvata asiakkaan omassa kodissa tapahtuvan perhehoidon johdosta. Asiakas on velvollinen huolehtimaan oman asunnon mahdollisista muutostöistä itse ja hyödyntää esimerkiksi kodin muutostöihin oikeuttavia tukimuotoja.

Käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta ja niiden poisto-aika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan hyvinvointialueelle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta. Jos perhehoitaja lopettaa toimintansa lyhyehkön ajan kuluessa tai perhehoito päättyy muusta syystä, voidaan osa käynnistämiskorvauksesta periä takaisin.

7.5 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoitajan vapaan ajalta

7.5.1 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta pitkäaikaisessa perhehoidossa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio vapaapäivien osalta. Kulukorvaus maksetaan vapaapäivien osalta täysimääräisenä, jos sijaishoito tapahtuu perhehoitajan kotona. Jos hoidettava siirtyy vapaapäivien ajaksi toiseen hoitopaikkaan (toiseen perhekotiin tai muuhun hoitoyksikköön), niin kiinteitä kuluja voidaan harkita

korvattavaksi varsinaiselle perhehoitajalle maksimissaan 50% kulukorvauksen kokonaismäärästä.

Jos hyvinvointialue vastaan perhehoidossa olevan hoidosta perhehoitajan vapaan aikana ja siitä aiheutuneista kustannuksista, perhehoitajan vapaan ajalta, perhehoitajalle maksetaan normaalisti hoitopalkkio ja kulukorvausta. Toimeksiantosopimukseen tulee kirjata käyttäkö perhehoitaja vapaavuorokausiaan tai maksetaanko perhehoitajalle käyttämättömät vapaavuorokaudet taloudellisesti.

Perhehoitajan itse vastatessa lapsen hoidon järjestämisestä ja kustannuksista lomansa aikana, hänelle maksetaan joulukuun palkkionmaksun yhteydessä taloudellinen korvaus käyttämättömistä vapaavuorokausista, joka on kohdennettu vuoden aikana kertyneen vapaan järjestämiseen.

Pitkäaikaisen perhehoitajan vapaavuorokausia voi kertyä vuodessa 36. Perhehoitajan oikeus vapaavuorokausiin lasketaan kalenterivuosittain. Vapaakausi alkaa 1.1 ja päättyy 31.12.

7.5.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta lyhytaikaisessa perhehoidossa

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana ja maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettuna toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle **sijaisperhehoitajalle** maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen, osavuorokautisen tai tuntiperusteisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin hoidettavan perhehoidosta. Palkkiot maksetaan saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli sijaishoito tapahtuu sijaishoitajan kotona, maksetaan myös kulukorvaus.

Mikäli **hoidettavan perhehoito järjestetään toisessa perhekodissa**, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta hoidettavasta. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Harkinnanvaraisen vapaan ajalta perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota. Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä, jos sijaishoito tapahtuu perhehoitajan kotona. Jos sijaishoito tapahtuu muualla, kulukorvausta ei makseta, ei edes kiinteiden kulujen kattamiseksi. Hoitopalkkio tältä kuukaudelta lasketaan jakamalla hoitopalkkio kyseisen kuukauden kalenteripäivien määrällä ja kertomalla saatu osamäärä toteutuneiden perhehoitopäivien määrällä.

7.5.3 Maksut sijaisperhehoitajalle perhehoitajan vapaiden ajalta

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle sijaisperhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen, osavuorokautisen tai tuntiperusteisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin hoidettavan perhehoidosta. Mikäli sijaishoito tapahtuu sijaishoitajan kotona, maksetaan myös kulukorvaus. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Mikäli hoidettavan perhehoito järjestetään toisessa perhekodissa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden

mukaisesti jokaisesta hoidettavasta. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

7.6 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan sairastumisestaan välittömästi perhehoidon vastuutyöntekijälle sekä huolehtimaan mahdollisista asiakasperuutuksista. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, tulee toimittaa sairauslomatodistus. Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, hyvinvointialue järjestää hoitoon sijoitetulle henkilölle korvaavan hoidon.

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitokotiin sijaisperhehoitajan (kiertävä) tai sijoittaa asiakkaan lyhytaikaiseen hoitoon toiselle perhehoitajalle. Hyvinvointialue voi korvata henkilön hoidon myös kotihoidon käynnein tai sijoittamalla henkilön lyhytaikaishoitoon.

7.6.1 Pitkäaikaisen perhehoidon perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä ja kun perhehoitoon sijoitetulle järjestetään korvaava hoito, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus sairastumispäivän jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä, omavastuuajaksi (sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §). Maksun perusteena ovat toimeksiantosopimusten mukaiset sovitut hoitopäivät.

Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruusena (sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §). Kela päättää kyseisessä tilanteessa sairauspäivärahan maksamisesta. Jos perhehoidossa oleva henkilö siirretään muualle hoitoon, maksetaan omavastuuajan jälkeen 30 % kulukorvauksesta kiinteiden kulujen kattamiseksi.

Edellytyksenä sairausajan palkkion ja kulukorvauksen maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään 30 päivän ajan ennen sairasloman alkua.

Jos perhehoidossa oleva henkilö hoidetaan perhehoitajan sairasloman aikana perhekodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla (perhehoidon vastuutyöntekijän hyväksymä), hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti perhehoitajalle tai puolisolalle/muulle verkostolle.

7.6.2 Lyhytaikainen perhehoitajan sairastuessa

Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoitajan sairastuessa tulee hänen itsensä sopia perhehoidossa käyvien asiakkaiden ja omaisten kanssa hoitajaksojen ajankohdat uudelleen. Sairasloman ajalta ei makseta palkkiota eikä kulukorvausta.

7.7 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon keskeytyessä perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos **pitkäaikaisessa perhehoidossa** olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu omaisten luona), maksetaan

perhehoitajalle sekä hoitopalkkio, että 30 % kulukorvauksesta enintään 30 vrk kalenterivuodessa, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä asiakkaaseen ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa toimitaan seuraavasti:

- Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta (72 tuntia) ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta (72 tuntia) ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta. Jos perhehoitajalle sijoitetaan toinen vastaava asiakas samaksi ajankohdaksi, ei peruutuksesta makseta ylimääräistä.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoidon vastuutyöntekijälle tai hänen sijaiselleen kirjallisesti, koska on saanut tiedon sovitun hoitopäivän peruuntumisesta. Peruuntumisesta voi ilmoittaa hoidettavan omainen tai läheinen suoraan perhehoitajalle.

7.8 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Ellei toimeksiantosopimuksessa ole muuta sovittu on toimeksiantosopimuksen irtisanomisaika kaksi kuukautta. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen mukaisesti kahden kuukauden irtisanomisajalta, mikäli henkilön hoito edelleen perheessä jatkuu irtisanomisajan.

Mikäli perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta 30 %. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päättyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, ja tämän johdosta toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät heti asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

Määräaikaisen toimeksiantosopimuksen päättyessä palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät sopimuksen päättyessä.

Kuolemantapauksessa maksetaan hoitopalkkiota ja 30 % kulukorvauksesta 14 vuorokautta hoidettavan kuoleman jälkeen. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päättyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

8 Perhehoitajan asema, oikeudet ja osallisuus

Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, palvelujen totauttamissuunnitelman, hoito- ja palvelusuunnitelman tai asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä perhehoidossa olevan henkilön läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista viipymättä perhehoidon vastuutyöntekijälle.

Perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien henkilöä koskevien tietojen saantiin, peruseläketurvaan, tapaturmavakuutukseen sekä kuulluksi tulemiseen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä perhehoidon onnistumisen kannalta (Asiakastietolaki 63 §, Julkisuuslaki 26 §:n 3 mom). Sopimuksen liitteenä tulee olla perhehoidossa olevan henkilön palvelun toteuttamissuunnitelma, asiakassuunnitelma, hoito- ja palvelusuunnitelma tai kuntoutussuunnitelma, johon on kirjattu mm. perhehoidossa olevan henkilön muiden palveluiden järjestäminen, edunvalvonta sekä suunnitelma käyttövaroista.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueelle.

8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Asiakastietolaki 4 § ja 5 §), mikä tarkoittaa sitä, että perhehoidossa olevaa henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille edes siltä osin, kun ne koskevat muita kuin perhehoidossa olevaa henkilöä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa asiakkaan nimenomaisella suostumuksella tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on oikeus saada tietoja.

Perhehoitaja allekirjoittaa toimeksiantosopimuksen, joka sisältää salassapitositoumuksen. Salassapitositoumus koskee myös sosiaalista mediaa.

8.3 Ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitolaki 21§

Sosiaalihuollon henkilöstöön kuuluvan tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajina toimivien henkilöiden on toimittava siten, että asiakkaalle annettavat sosiaalipalvelut toteutetaan laadukkaasti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön on ilmoitettava viipymättä toiminnasta vastaavalle henkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön on ilmoitettava asiasta hyvinvointialueen sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. (8.7.2022/589)

Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä.

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on tiedotettava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä 47 §:ssä tarkoitettuun omavalvontasuunnitelmaan. Ilmoituksen tehneeseen henkilöön ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen seurauksena.

Sosiaalihuoltolaki 48§

Perhehoitajalle kuuluvia ilmoitettavia asioita ovat mm.

- Perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- Suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- Elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia perhehoitajana
- Perhesuhteiden muutoksista
- Perhekodissa tapahtuvista muutoksista (esim. Remontti, kotieläimet)
- Ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- Muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset sijaisjärjestelyt
- Perhehoidon keskeytykset
- Lääkepoikkeamat
- Sattuneista tapaturmista, väkivallasta (ilmoitettava aina myös kirjallisena)

8.4 Oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, hyvinvointialueen tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana.

Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi.

Perhehoitolaki 13§

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vuorokautta (72 tuntia) kalenterikuukaudessa, ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina (yhteensä 36 vuorokautta vuodessa). Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaata vähintään viikon mittaisessa vapaajaksossa. Sitä lyhyemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluvaksi yhteensä yksi vapaavuorokausi. Vapaalle lähteminen suositellaan tapahtuvaksi klo 12–14 välisenä aikana, jolloin myös perhehoitajan sijaisen perehdytys sen hetkiseen tilanteeseen tapahtuu. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja hyvinvointialueen kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito
- perhehoidossa olevan henkilön läheiset vastaavat hoivasta ja huolenpidosta perhehoitajan vapaan ajan, jolloin hyvinvointialue hyvittää asiakasmaksut vapaan ajalta

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa perhehoidon vastuutyöntekijälle. Sijaisen tulee olla perhehoidon vastuutyöntekijän tiedossa ja hyväksymä. Tilapäinen vapaa esim. asiointivapaa tai äkillinen lääkarissä käynti yms. pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista.

Lyhytaikaisessa, osavuorokautisessa ja sijaisperhehoidossa kertyy vapaata 2 vuorokautta (24 tuntia) jokaista kuukautta kohden, jolloin perhehoitaja on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk.

8.4.1 Harkinnanvarainen vapaa perhehoitajalle

Perustellusta syystä perhehoitajalle voidaan myöntää oikeus henkilökohtaisen vapaan pitämiseen korkeintaan 14 vrk/kalenterivuosi, mikäli hoidettavien hoito saadaan järjestymään. Lupa oman henkilökohtaisen vapaan käyttämiseen ja sijaisjärjestelyihin on aina sovittava perhehoitajan vastuutyöntekijän kanssa hyvissä ajoissa etukäteen ja sen myöntäminen harkitaan tapauskohtaisesti. Perhehoitajan henkilökohtainen oma vapaa on pyrittävä sijoittamaan jo kertyneen vapaan pitämisen jatkeeksi. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja hyvinvointialueen kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

8.5 Eläketurva

Toimeksiantosopimussuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016).

Perhehoitolaki 20§

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärinlausunto. Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava hyvissä ajoin hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijälle.

8.6 Perhehoitajan vakuutusturva

Toimeksiantosopimuksen tehneen hyvinvointialueen on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään työntekijästä, ja hyvinvointialueeseen sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään työnantajasta.

Perhehoitolaki 20§

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on vakuuttanut toimeksiantosopimuksen tehneen perhehoitajan työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3§:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella.

Perhehoitajan omassa vapaa-ajan vietossa tapahtuvat vahingot eivät kuulu hyvinvointialueen ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla.

Perhehoitajan tulee mahdollisimman pian ilmoittaa perhehoidon vastuutyöntekijälle sattuneesta tapaturmasta.

8.7 Työttömyysturva

Työttömyyspäivärahaa saadakseen perhehoitajan täytyy olla työmarkkinoiden käytettävissä eikä hän saa työllistyä yritystoimintaa vastaavalla tavalla. Jos perhehoitotehtävä on työllistävä, perhehoitaja ei kuitenkaan voi olla työmarkkinoiden käytettävissä (Työttömyysturvalaki 1290/2002).

Perhehoitajana toimiminen voi olla hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta. Perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työssäoloa, koska toimeksiantosuhde ei ole työsuhde. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan perhehoitajalle maksettava palkkio ei ole verotuksellisesti palkkaa vaan työkorvausta.

Työttömyyskorvauksen määrä työttömyysajalle lasketaan työtulojen perusteella. Perhehoitajana toimiminen on ilmoitettava työvoimatoimistoon. Mahdollisuus työttömyyspäivärahan saamiseen ja siihen vaikuttavaan tuloon kannattaa aina selvittää maksavalta taholta (työttömyyskassa ja kela) etukäteen. Perhehoitaja ei voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi. Perhehoitaja voi säilyttää työttömyyskassan jäsenyyden ilmoittamalla, ettei hän ole työsuhteessa eikä saa palkkaa.

9 Perhehoitajan tuki

Perhehoidon järjestämisestä vastaava hyvinvointialue vastaa toimeksiantosopimukseen kirjattavalla tavalla perhehoitajalle annettavasta tarvittavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä perhehoitajaksi aikovalle henkilölle annettavasta ennakoivalmennuksesta. Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Perhehoitajalle on järjestettävä riittävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää.

Perhehoitolaki 15§

9.1 Vastuutyöntekijän nimeäminen ja yhteistyöstä sopiminen

Perhehoitajan perhehoitolain mukaisesti vastuutyöntekijäksi nimetään perhehoidon vastuuhenkilö, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä.

9.2 Yhteistyö perhehoidossa

Yhteistyö perhehoidon vastuutyöntekijän ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Yhteyttä perhehoitajan ja perhehoitoa järjestävän tahon välillä pidetään vähintään kerran kuukaudessa tai tarvittaessa.

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidettavan lähiomaisten, hyvinvointialueen sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteydenpidosta sovitaan suunnitelmassa. Perhehoitajan tulee tukea hoidettavan ja hänen omaisiensa yhteydenpitoa ja kanssakäymistä. Hoidettavan läheisiin, ystäviin ja sukulaisiin voidaan myös pitää yhteyttä. Yhteydenpito voi tarkoittaa mm. hoidettavan kuljettamista tapaamisiin tai omaisten vierailua perhekodissa.

Perhehoitaja ja asiakkaan omatyöntekijä tekevät yhteistyötä asiakkaan perhehoitoon liittyvissä asioissa ja tästä syystä perhehoitajan tulee pitää työntekijää ajan tasalla perhehoidon tilanteista.

Kaikkien osapuolien avoin suhtautuminen ja samoihin yhdessä laadittuihin tavoitteisiin pyrkiminen luovat edellytykset onnistuneelle perhehoidolle.

Perhehoitaja raportoi kirjallisesti vähintään kolmen kuukauden välein tai hoitajakson jälkeen sijoitetusta asiakkaasta. Perhehoitaja täyttää raporttilomakkeen, jossa pyydetään kertomaan mm. asiakkaan sen hetkisestä tilasta, yhteydenpidosta läheisiin sekä muista mahdollisista huomioista.

9.3 Perhehoitajan valmennus

Ennakovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Ennakovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Alueella uutena aloittavan, muualla aiemmin jo toimineen perhehoitajan valmennuksesta sovitaan tapauskohtaisesti ja se toteutetaan perhehoitajan tarpeiden ja asiakkaan hoito- ja palvelusuunnitelman perusteella. Perhehoitajan jo suorittamasta perhehoidon ennakovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

9.4 Täydennyskoulutus

Täydennyskoulutukseen sovelletaan hyvinvointialueen noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti. Ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolaissa, työterveyslaissa, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä, sosiaalihuoltolaissa sekä STM:n asetuksessa. Täydennyskoulutuspäiviä pyritään järjestämään kolme vuodessa säännöllistä perhehoitoa antavalle perhehoitajalle, mikä vastaa STM:n suositusta. Perhehoitoon liittyvä ennakovalmennus, ennakovalmennuksen jälkeinen täydennyskoulutus ja sijoituksenaikainen tuki toteutetaan suunnitelmallisesti ja perhehoitajan ja vastuutyöntekijän välinen yhteistyö on toimivaa ja riittävää. Ennakovalmennuksen aikana tehty yhteinen arviointi perhehoitajan valmiuksista tehtävään on täydennyskoulutuksen ja tuen järjestämisen perustana.

Perhehoitajat voivat esittää toiveita koulutuksen sisällön ja toteutuksen suhteen. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue tekee yhteistyötä muiden lähialueiden, oppilaitosten ja järjestöjen kanssa koulutusten järjestämisessä.

Lisäksi hyvinvointialue voi maksaa perhehoitajille osallistumisen valtakunnallisiin perhehoidon koulutuspäiviin, joita järjestää esim. Perhehoitoliitto. Jos perhehoitaja hakeutuu koulutukseen,

kustannusten korvaamisesta tulee sopia etukäteen perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Koulutusten tarkoitus on vahvistaa perhehoitajien ammatillista kehittymistä.

9.5 Perhehoitajien työnohjaus

Perhehoitajille järjestetään työnohjausta tarvittaessa vuosittain ryhmä- tai yksilötyönohjauksena perhehoitajan ja/tai perhehoidon vastuutyöntekijän aloitteesta.

Perhehoidon vastuutyöntekijä vastaa ennakkovalmennusten, täydennyskoulutusten ja työnohjauksen järjestämis-, osallistumis- ja sijaisjärjestelyistä ja hyvinvointialue vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Perhehoidon ajankohtaisia asioita käsitellään perhehoidon vastuutyöntekijän koordinoimana.

9.6 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajille vertaisryhmätapaamisia tarpeen mukaan. Vertaisryhmässä samankaltaisessa elämäntilanteessa olevilla on mahdollisuus ohjaajan tukemana jakaa kokemuksiaan ja oppia toisiltaan. Perhehoitajat kohtaavat tärkeässä tehtävässään monia haasteellisia ja vaikeita asioita, joihin liittyy monia tunteita. Kokemusten ja tunteiden jakaminen vertaisten kanssa helpottaa joskus rankoiltakin tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Vertaisryhmä ei kuitenkaan voi korvata perhehoitajan tarvitsemää ammatillista, työnohjauksellista tukea.

9.7 Mentoritoiminta

Mentorointi on perhehoidon tukimuoto, jossa tuetaan perhehoidon alussa tai yllättävissä tilanteissa olevia perhehoitajia.

Mentori on kokenut, mentorikoulutuksen käynyt perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Mentori on hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä, arjen tilanteiden avaaja ja sillanrakentaja eri osapuolten välillä. Mentoritoiminta on tavoitteellista, määräraikaista ja palkkiollista toimintaa, josta sovitaan kirjallisesti perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Mentoritoiminta täydentää perhehoidon tukimuotoja, mutta ei korvaa esimerkiksi perehdytyksen, työnohjauksen tai vertaistuen tarvetta. Erityisen tärkeä rooli mentorilla on perhehoidon alussa ja kriisitilanteissa tukijana.

Perhehoitajan on mahdollista kouluttautua ikäihmisten tai vammaisten henkilöiden perhehoidon vertaisryhmänohjaajaksi tai mentoriksi hyvinvointialueen kustantamana sopien koulutuksesta perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

9.8 Tuettut lomat perhehoidon perheille

Perhehoitajille tarkoitettuja tuettuja lomia järjestää Maaseudun Terveys- ja Lomahuolto ry. Lisätietoja saa osoitteesta: www.mthl.fi

9.9 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus

Hyvinvointialueen on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi.

Perhehoitolaki 15 a §

Terveystarkastusten tavoitteena on perhehoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla perhehoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat perhehoitajalle vapaaehtoisia.

9.10 Harkinnanvarainen asiointiapu

Perhehoitajalla toivotaan olevan läheisverkostoa antamaan asiointiapua. Mikäli verkostoa ei ole, voidaan yksin toimivalle pitkäaikaista perhehoitoa tekeväälle tarjota asiointiapua. Asiointiapu on tarkoitettu esimerkiksi ruokaostosten, apteekkiasioiden tai muiden tarpeellisten asioiden hoitamiseen. Asiointiapua myönnetään pääsääntöisesti 3 tuntia viikossa. Perhehoitajalle voidaan myöntää pidennetty asiointivapaa erityistä harkintaa käyttäen tilanteissa, joissa perhehoitaja esimerkiksi asuu kaukana taajamasta. Pidennetty asiointivapaa on enintään 6 tuntia viikossa.

Käyttämättä jääneitä asiointivapaita ei voi kerryttää myöhemmin pidettäväksi, lukuun ottamatta poikkeustilanteita. Asiointivapaan käytänteistä sovitaan aina etukäteen perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

10 Perhehoidon ohjaus- ja valvonta

Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, jonka alueelle henkilö on sijoitettu. Sekä sijoituksen tehnyt hyvinvointialue, että se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hyvinvointialueen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjausasiassa. Jollei korjauksista ole asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 luvussa säädetään omavalvonnasta ja valvonnasta. (8.7.2022/606)

Perhehoitolaki 22 §.

Perhehoidon ohjaus ja valvonta on osa perhehoidon toteuttamista ja toistuu perhehoidon aikana eri muodoissa. Perhehoidon valvonta jakautuu ennakoivaan, suunnitelmalliseen ja reaktiiviseen valvontaan. Ennakoiva valvonta toteutuu perhehoitajaksi hyväksymisen prosessissa (lausunto ehdottomista esteistä ja ennakkovalmennus). Suunnitelmallisella valvonnalla ja ohjauksella perhehoidon aikana varmistetaan, että perhehoidossa oleva henkilö saa tarpeisiinsa vastaavaa hoitoa ja perhehoito toteutuu lainmukaisesti perhehoitajan ja hänen perheensä ohjauksen ja tuen keinoin. Reaktiivinen valvonta tarkoittaa asianmukaista ja välitöntä reagointia tilanteissa, joissa perhehoidon laadusta on syntynyt huoli.

Perhehoitolain lisäksi noudatetaan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen laatu- ja omavalvontaohjelmaa. Hyvinvointialueella on keskitetty valvonnan ja laadun yksikkö, joka vastaa sote-palvelujen valvonnasta.

Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 2§ 3mom.(741/2023).

10.1 Ohjaus ja valvonta ennen perhehoidon alkamista

Perhekodin ohjaus ja valvontaprosessi aloitetaan ennakoivaltamennuksen aikana. Perhehoitajuutta harkitseville pyritään kuvaamaan mahdollisimman konkreettisesti perhehoitajaksi ryhtymisen edellytyksiä ja esteitä sekä käymään konkreettisia keskusteluita perhehoidon ennakoivaltamennukseen hakevien kanssa siitä, mitä hakijaa koskevia tietoja järjestäjät pyytävät prosessin eri vaiheissa eri viranomaisilta.

Perhehoitajuuden valmennusaikana arvioidaan perhehoitajan soveltuvuutta tehtävään sekä kodin ja sen ympäristön soveltuvuutta perhehoitokodiksi. Perhehoitaja hyväksytään perhehoitajaksi, kun ennakoivaltamennuksessa on arvioitu, että perhehoitajan valmiudet ovat riittävät. Jos perhehoitaja on käynyt valmennuksen muualla, tulee hänen esittää käymäästään valmennuksesta loppuarviointi.

Perhekodin ensiarvioinnin soveltuvuudesta perhekodiksi arvioi perhehoidon vastuutyöntekijä yhdessä perhehoidosta vastaavan palveluvastaavan kanssa. Myöhemmin perhekodin soveltuvuutta arvioidessa huomioidaan perhehoitoon tulevan asiakkaan tarpeet.

Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisestä tehdään päätös. Päätöksen tekee toimialueen vastuualuejohtaja. Päätös asiakirja on salassa pidettävä Julkisuuslain 24§ 1 mom. 32 kohdan perusteella. Päätös lähetetään tiedoksi perhehoitajalle ja perhehoidon vastuutyöntekijöille.

10.1.1 Perhehoitajan taustan selvittäminen

Perhehoitajuutta harkitsevaa voi pyytää toimittamaan lääkärinlausunnon sopivuudesta perhehoitajan tehtävään. Lausunnon voi pyytää myös ennen valmennusta. Lääkärin arviolla pyritään varmistamaan, että perhehoitaja on myös terveytensä puolesta sopiva tehtävään.

Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta (sijoittajahyvinvointialueet, palveluiden järjestäjät) kysytään yhteistyökokemukset sekä perheessä valmiiksi sijoitettujen lasten sosiaalityöntekijöiden kanta uuteen sijoitukseen.

Toimeksiantosopimusta tehtäessä kaikilta perhehoitajaksi ryhtyviltä sekä perheen muilta aikuisilta, jotka hoitavat alle 18-vuotiaita pyydetään nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi tarpeellinen rikosrekisteriote, jonka perhehoitaja tilaa Oikeusrekisterikeskukselta. Rikostaustaote tulee esittää perhehoidon vastuutyöntekijälle ennen toimeksiantosuhteen allekirjoittamista.

Kun perhehoitoon sijoitettava on tiedossa perhehoitajan kotihyvinvointialueelta ja Kelalta pyydetään tietoa siitä, onko tiedossa asuinolosuhteisiin, talouteen, päihteidenkäyttöön, lastensuojeluasiakkuuteen tai muuhun sellaiseen liittyvää estettä pitää huolta kyseisestä lapsesta tai aikuisesta perhehoitajana. Tietojen pyytäminen perustuu Lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 64 §: 1 mom. Pyydetessä lisätietoa lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, 20 §) mukaan pyyntöjen pitää olla sijoitettavan lapsen tai aikuisen tarpeisiin kohdennettuja, ajallisesti rajattuja, sisällöltään yksilöityjä ja niistä pitää käydä ilmi tietojen käyttötarkoitus.

10.2 Ohjaus ja suunnitelmallinen valvonta perhehoidon aikana

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ohjausta ja suunnitelmallista valvontaa on pääasiallisesti perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Ohjauksen ja valvonnan muita keinoja ovat esimerkiksi koulutukset, infotilaisuudet, kirjalliset ohjauskirjeet, tiedotteet, sähköpostit, puhelinkontaktit, yhteistyötapaamiset ja suunnitelmalliset toiminnan aikaiset ohjaus- ja valvontakäynnit. Ohjaus ja valvonta edellyttää aktiivista yhteistyötä hyvinvointialueen viranomaisten ja perhehoitajan välillä.

Perhehoidon suunnitelmalliset valvontakäynnit toteutetaan vuosittain. Ennen suunnitelmallista valvontakäyntiä perhehoidon vastuutyöntekijä lähettää perhehoitajalle valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat, perhehoidon valvontakäynnin pöytäkirjan sekä itsearviointi-lomakkeen, täytettäväksi. Nämä asiakirjat käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoidon valvontakäynnille osallistuu perhehoidon vastuutyöntekijä, perhehoidosta vastaava palveluvastaava sekä perhehoitaja. Perhehoitajat arvioivat omaa toimintaansa itsearviointilomakkeella vuosittain, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä käyvät keskustelun ja täyttävät valvonnan pöytäkirjan. Perhehoidon vastuutyöntekijä toimittaa sovitusti valvontakäynnin pöytäkirjan laadun ja valvonnan yksikköön. Perhehoidosta vastaavat työntekijät sekä laadun ja valvonnan työntekijät tapaavat vuosittain. Perheellä saattaa olla sijoitettuna useista palvelutehtävistä tai muiltakin hyvinvointialueilta asiakkaita, jolloin tehdään yhteistyötä näiden perhehoidosta vastaavien henkilöiden kanssa.

Asiakkaan oikeuden toteutumista hyvään, suunnitelman mukaiseen perhehoitoon ja kohteluun seurataan säännöllisesti. Perhehoidossa olevilta asiakkailta sekä heidän läheisiltään kerätään kirjallisesti palautetta vuosittain.

Hyvinvointialueella on laadittu omavalvontasuunnitelma ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden perhehoitoon.

10.3 Reaktiivinen eli epäkohtaan puuttuva valvonta

Vaikka valvonnassa korostetaan ennakoivaa ohjausta ja neuvontaa, tarvitaan reaktiivista eli jälkikäteistä valvontaa myös. Epäkohtaan puuttuva valvonta kohdentuu perhehoidossa esiin nousseeseen huoleen. Epäkohtia voi tulla esiin esimerkiksi työntekijän ja perhehoitajan yhteydenpidossa tai hoidettavan, hänen läheisensä, jonkun kumppanin tai muun kumppanin taholta tai perhehoitajan itsensä kertomana. Reaktiivisella valvonnalla voidaan ehkäistä epäkohtien paheneminen ja samanlaisten poikkeamien toistuminen. Reaktiivinen valvonta käynnistyy myös asiakaspalautteiden, muistutusten, epäkohtailmoitusten, kantelujen tai aluehallintoviraston antamien selvityspyyntöjen tai tarkastusmääräysten perusteella. Myös suunnitelmallisessa tai asiakaskohtaisessa valvonnassa on saatettu havaita perhehoitajan toiminnassa olevia poikkeamia, joiden perusteella reaktiivinen valvonta käynnistetään.

Tällaisessa tilanteessa aloitetaan aina selvitystyö yhdessä perhehoidon vastuutyöntekijän ja valvonnan ja laadun yksikön kanssa. Selvitystyö tehdään aina tilanteen vaatimalla tavalla joko pyytämällä suullinen tai kirjallinen selvitys, järjestämällä asiaan liittyvä tapaaminen tai tekemällä tarkastuskäynti joko ennalta ilmoitettuna tai ennalta ilmoittamatta. Periaatteena on, että myös reaktiivinen valvonta toteutetaan hyvässä yhteistyössä perhehoitajan kanssa.

Perhehoitajalla on mahdollisuus kertoa oma näkemyksensä tilanteesta sekä tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi yhdessä sovittavalla tavalla. Keskinäisen luottamuksen säilymiselle luo edellytyksiä tilanteen avoin selvittäminen sekä nopea tilanteisiin puuttuminen. Vastuutyöntekijä ohjaa todettujen puutteiden korjaamisessa sovittuun määrääjässä. Toimeksiantosopimus voidaan purkaa, mikäli puutteet ovat sellaisia, ettei niitä ole mahdollista korjata tai perhehoitaja ei korjaa niitä asetetussa määrääjässä. Perhehoidossa olevien henkilöiden hoito tulee tällöin järjestää heidän etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa perhehoidossa olevat henkilöt siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Kaikki ohjeet reaktiivisen valvonnan toimenpiteistä tehdään palvelutehtävän vastuualueelta, valvonnan ja laadun yksikkö voi tarvittaessa tarjota ohjausta ja neuvontaa. Jos perhehoitaja ei reaktiivisen valvonnan tuloksena voi toimia perhehoitajana Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella tehdään asiasta päätös. Päätöksen tekee toimialueen vastuualuejohtaja. Päätös asiakirja on salassa pidettävä Julkisuuslain 24§ 1 mom. 32 kohdan perusteella. Päätös lähetetään tiedoksi asianosaiselle sekä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijöille. Päätöksestä tiedotetaan myös niitä hyvinvointialueita, joilla on asiakas hoidossa kyseessä olevalla perhehoitajalla.

11 Perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä oikeudet ja osallisuus

lääkälle henkilölle tarjottavien sosiaali- ja terveyspalvelujen on oltava laadukkaita ja niiden on turvattava hänelle hyvä hoito ja huolenpito.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 19§

Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan.

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltensä ja kulttuuritaustansa.

Sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta käyttää suomen tai ruotsin kieltä, tulla kuulluksi ja saada toimituskirjansa suomen tai ruotsin kielellä sekä hänen oikeudestaan tulkkaukseen näitä kieliä viranomaisissa käytettäessä säädetään kielilain (423/2003) 10, 18 ja 20 §:ssä.

Hyvinvointialueen velvollisuudesta järjestää sosiaalihuoltoa suomen ja ruotsin kielellä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 5 §:ssä. (8.7.2022/603)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§

11.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma tai asiakassuunnitelma

Jokaiselle perhehoitoa aloittavalle henkilölle tehdään tai päivitetään palvelujen toteuttamissuunnitelma, hoito- ja palvelusuunnitelma tai asiakassuunnitelma yhteistyössä perhehoidon vastuutyöntekijän, asiakkaan omatyöntekijän, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa (viimeisin hoitotaho). Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi henkilöä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriokokeet) sekä omaisten yhteystiedot.

11.2 Perhehoidossa olevan henkilön vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle asiakkaalle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien asiakkaiden vahinkovakuutuksen. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja hyvinvointialueen kanssa.

11.3 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella perhehoidossa olevan henkilön varojen käyttöä koskevista periaatteista hänen itsensä, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle henkilölle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi vaatteet, parturi tai kampaaja, jalkahoito, tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan perhehoidossa olevan henkilön, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoidossa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä perhehoidossa olevan henkilön, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa. Hyvinvointialueella on laadittu ohjeistus omaisuusluettelon laadintaan.

11.4 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Perhehoidon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun.

Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta sosiaalihuollon päätöksiin. Päätöksen liitteenä on ohjeet muutoksenhakuun.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, hän voi pyytää Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen Potilas- ja sosiaaliasiavastaavaa toimimaan sovittelijana. Potilas- ja sosiaaliasiavastaava seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa.

Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta asiakaslain 23 §:n mukainen muistutus perhehoidon vastuutyöntekijälle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Potilas- ja sosiaaliasiavastaava neuvoo tarvittaessa muistutuksen tekemisessä. Toimintayksikön tai johtavan viranhaltijan on kirjattava muistutus ja käsiteltävä se asianmukaisesti ja annettava siihen kirjallinen vastaus kohtuullisessa ajassa muistutuksen tekemisestä. Vastaus on perusteltava.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§). Perhehoitajan tulee tällaisessa tapauksessa olla yhteydessä perhehoidon vastuutyöntekijään.

11.5 Lääkehoito perhehoidossa

Lääkehoidon lähtökohtana on aina asiakasturvallisuus, näin myös perhehoidossa. Lääkehoidon turvallisuus tarkoittaa lääkkeiden käyttöön ja lääkevalmisteisiin liittyvää turvallisuutta. Turvallisen lääkehoidon perustana on hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelma sekä hoidettavan asiakaskohtainen lääkehoitosuunnitelma ja lääkehoitoon liittyvät vastuut määritellään perhehoidon toimeksiantosopimuksessa. Myös asiakassuunnitelmaan kirjataan perhehoidossa olevan henkilön osallistuminen lääkehoitoon ja perhehoitajan rooli lääkehoidon toteutuksessa. Perhehoitajan tulee saada kaikki tarvittavat tiedot asiakkaan lääkehoidosta ja tarvittaessa asiakkaan lääkitykseen tutustutaan lääkärin, sairaanhoitajan tai perhehoidon vastuutyöntekijän kanssa.

Perhehoidon asiakas voi käyttää julkisen terveydenhuollon lääkäripalveluja tai omakustanteisesti yksityislääkäreitä, joka on myös hoidettavan hoitava taho. Perhehoidossa oleva voi olla kriteerien täytyessä myös säännöllisen kotihoidon asiakas ja tällöin lääkehoidosta vastaa kotihoito ja hän on kotihoidon lääkärin palveluiden piirissä.

Perhehoitajalta ei edellytetä sosiaali- tai terveystieteiden koulutusta. Hyvinvointialue vastaa siitä, että perhehoitaja on saanut riittävän koulutuksen lääkehoidon osalta. Hyvinvointialue järjestää säännöllisesti lääkehoidon osaamiskoulutusta, johon edellytetään, että lääkehoitoon osallistuvat perhehoitajat osallistuvat. Osaamisen varmistamisen toteutus määritellään osana hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmaa. Perhehoitaja osallistuu lääkehoitoon oman osaamisensa puitteissa. Erityisen tärkeää on, että perhehoitaja tuntee annostelunsa lääkkeiden vaikutukset, erityispiirteet, keskeisimmät riskit, annostelussa huomioon otavat asiat, mahdolliset sivu- ja haittavaikutukset ja toimintatavat vaaratapahtumissa.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa lääkkeiden jakaminen toteutetaan ensisijaisesti annosjakeluna. Hoidettavien kohdalla on suositeltavaa tehdä yhteistyötä kotihoidon ja annosjakelun kanssa, mikäli heidän lääkehoitonsa on erityisen vaativaa tai käytössä on runsaasti erilaisia lääkkeitä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa henkilöllä tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaettuina dosetteihin perhehoitojakson ajaksi. Hoidettavan lääkelistaan tulee olla kirjattuna lääkärin määräämien lääkkeiden lisäksi myös käytössä olevat itsehoitovalmisteet. Myös hoidettavan kotona tai sijaishoitajana toimivat perhehoitajat tulee perehdyttää hyvin hoidettavien lääkehoitoon. Hoidettavan läheisillä ja sijaishoitotilanteissa vakinaisella perhehoitajalla on tärkeä rooli perehdyttämisessä.

Pistoshoito sekä muu lääkehoito toteutetaan lääkehoidonkoulutuksen saaneen perhehoitajan, kotihoidon, tai muun terveydenhuollon henkilön toimesta, jonka osaaminen on varmistettu. Lihakseen pistettävät injektiot jne. pistää kotihoito.

Lääkkeet tulee säilyttää perhehoidossa lukittavassa lääkekaapissa siten, että asiattomat eivät pääse niihin käsiksi. Jääkaapissa säilytettävät lääkkeet säilytetään oikeassa säilytyslämpötilassa.

Lääkehoitoon liittyvissä epäselvissä asioissa perhehoitajan tulee olla yhteydessä asiakkaan hoitavaan tahoon. Perhehoidossa olevan henkilön saadessa oireita lääkitykseen liittyen, perhehoitajan on oltava yhteydessä välittömästi päivystykseen tai soitettava tarpeen vaatiessa hätänumeroon 112. Tämän jälkeen tilanne käydään läpi perhehoidon vastuuyöntekijän kanssa ja pohditaan, mitkä asiat johtivat tapahtumaan ja kuinka niitä voitaisiin ennaltaehkäistä. Perhehoidon vastuuyöntekijän tehtävänä on tehdä lääkepoikkeamasta Haiproilmoitus.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on laatinut erillisen ohjeen hygieniasta perhehoidossa (liite 2).

11.6 Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Perhehoidossa noudatetaan tavanomaisen perhe-elämän periaatteita. Rajoittamis- ja väkivaltatilanteiden riskit asiakkaan kohdalta tulisi ennakoita. Samalla voidaan yhdessä määritellä toimintakäytännöt arkeen sekä asiakkaan tarvitsema apu ja ohjaus.

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi, sosiaali- ja kriisipäivystys) ja sen jälkeen ilmoitus perhehoidon vastuuyöntekijälle virka-aikana.

Jos hoidettava katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä välittömästi lähietsintä. Jos kadonnut hoidettava ei etsinnästä huolimatta löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille. Tämän jälkeen asiasta on ilmoitettava myös mahdollisimman pian perhehoidon vastuuyöntekijälle sekä asiakkaan omatyöntekijälle.

Perhehoitajan tulee tehdä aina kriisi- ja väkivaltatilanteista kirjallisesti selvitys perhehoidon vastuuyöntekijälle.

11.7 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhehoidossa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan henkilön mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Saattohoidossa toimitaan hyvien käytänteiden mukaisesti. Ellei hoitavan tahon kanssa ole muuta sovittu, niin jos henkilö kuolee perhehoidossa,

perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta poliisille, joka toteaa kuoleman paikan päällä. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään sosiaali- ja terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa henkilön kuolemasta ilman viivettä omaisille ja perhehoidon vastuutyöntekijälle. Perhehoidon vastuutyöntekijä ottaa tämän jälkeen tarvittaessa yhteyttä omaisiin ja keskustele heidän kanssaan esimerkiksi käytännön asioiden järjestämisestä. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen. Perhekodissa voidaan järjestää hartaus- tai muisteluhetki mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan tai muun toimijan kanssa.

12 Perhehoidon päättyminen

Perhehoito voi päättyä

- perhehoitajan lopettaessa perhehoitajan tehtävässä toimimisen
- perhehoidon asiakkaan tarpeiden muuttuessa tai asiakkaan soveltumattomuuden vuoksi
- perhehoidon asiakkaan kuollessa
- perhehoitajan siirtyessä eläkkeelle
- kun perhekodissa annettu hoito todetaan sopimattomaksi/puutteelliseksi.

Perhehoidon päättyessä käydään tilanteeseen liittyen yhteinen päätöskeskustelu, missä osallisena on erikseen sovittavat henkilöt.

12.1 Perhehoitaja lopettaa toiminnan

Perhehoitaja tekee ilmoituksen perhehoitotoiminnan lopettamisesta vähintään kaksi kuukautta ennen perhehoidon päättymistä. Toimeksiantosopimukset irtisanotaan kirjallisesti samaan aikaan.

Perhehoitaja ja erikseen sovitut henkilöt pitävät neuvottelun, jossa keskustellaan perhekodissa asuvien henkilöiden uudelleensijoittamisesta sekä muun muassa siitä, mitä tapahtuu käynnistämiskorvauksella hankituille tavaroille. Hyvinvointialueen perhehoidon ja sosiaalityön edustajat tekevät tarvittavat päätökset.

Perhehoidossa olevien henkilöiden muuttaessa, perhehoitaja raportoi heistä uuteen hoitoyksikköön. Henkilön omat asiakasasiakirjat siirtyvät hänen mukanaan. Perhehoitajalle yksilöidysti toimitettuja asiakirjoja ei saa luovuttaa uuteen hoitoyksikköön, vaan perhehoitaja toimittaa asiakirjat hyvinvointialueen perhehoidon edustajille arkistoitavaksi tai hävitettäväksi.

12.2 Perhehoidossa olevan henkilön tarpeiden muuttuessa tai asiakkaan soveltumattomuuden vuoksi

Perhehoitajan todetessa, että perhehoito ei ole enää tarkoituksenmukaista perhehoidossa olevan henkilön kohdalla tai henkilö ei sovellu perhehoitoon, hän ottaa yhteyttä perhehoidon vastuutyöntekijään. Yhteisessä neuvottelussa sovitaan tarvittavista jatkotoimenpiteistä.

12.3 Perhehoitajan siirtyminen eläkkeelle

Perhehoitaja kuuluu työeläketurvan piiriin. Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle siirtymisestä hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle. Perhehoidon päättymisen ajankohdasta ja asiakkaan tulevasta asumispaikasta sovitaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeet huomioiden.

12.4 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Perhehoitolaki 12§

Toimeksiantosopimus irtisanotaan aina kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan.

Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Tämän määräajan tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin perhehoidossa olevan henkilön, hänen omaisensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Perhehoidossa olevan henkilön siirtyminen pois perhekodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken.

12.5 Perhehoitosuhteen purkaminen

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi reaktiivisen valvonnan yhteydessä, perhehoidon vastuutyöntekijä yhdessä muiden keskeisten toimijoiden kanssa pyrkii saamaan aikaan korjaukset epäkohtiin. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Epäkohtaan puuttuvasta valvonnasta tarkemmin luvussa 11.3.

13 Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asiakasmaksulain (7 c §) ja -asetuksen (19 §) sekä hyvinvointialueen hyväksymän asiakasmaksuohjeen mukaisesti. Perhehoidon asiakasmaksut eivät saa ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia todellisia kustannuksia.

13.1 Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu

Asiakasmaksu määräytyy asiakkaan maksukyvyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettokuukausituloista. Maksukykyä määriteltäessä huomioidaan asiakasmaksulain 10, 10 b ja 10 c § säädökset.

13.2 Lyhytaikaisen, osavuorokautisen ja tuntiperusteisen perhehoidon asiakasmaksu

Lyhytaikaisessa, osavuorokautisessa ja tuntiperusteisessa perhehoidossa asiakasmaksu määräytyy hyvinvointialueen määrittämien perhehoidon asiakasmaksujen mukaisesti.

Perhehoidosta, joka on järjestetty omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi, peritään asiakasmaksulain mukainen asiakasmaksu.

Lähteet

[TIEDÄ & TOIMI, THL: Turvallinen lääkehoito – aikuisten toimeksiantosuhteinen perhehoito](#)

[Perhehoitoliitto – perhehoitoliitto.fi](#)

[Hyvä perhehoito -työryhmä: Perhehoitolain toimeenpanon tuki](#)

[Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023 :
Tavoitteena ikäystävällinen Suomi](#)

Liitteet

Perhekodin paloturvallisuus

Hygienia perhehoidossa